

Вестник института мировых цивилизаций, 15 (2), 15–21.

2. Вознюк О. (2016). *Лекції. ЖДУ ім.І. Франка.* Взято з: <https://studfile.net/preview/5263498/page:2/>

3. Кулагина О. (2014). *Методология музыкознания в контексте высшего музыкального образования.* Взято с: <https://cyberleninka.ru/article/n/metodologiya-muzykoznaninya-v-kontekste-vysshego-muzykalnogoobrazovaniya-ponyatiynye-ustanovki/viewer>

4. Федорова К. (2011). *Методологические аспекты педагогики музыкального образования.* Взято с: <https://cyberleninka.ru/article/n/metodologicheskie-aspekty-pedagogiki-muzykalnogo-obrazovaniya/viewer>

КАЧУР М.

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри співу, диригування і музично-теоретичних дисциплін Мукачівського державного університету

МИСТЕЦЬКА ОСВІТА В КОНТЕКСТІ СУЧАСНИХ ІННОВАЦІЙНИХ ПІДХОДІВ

Вектор завдань освітньої політики України спрямований на формування демократичного суспільства, яке постійно навчається. У «Національній доповіді про стан і перспективи розвитку освіти в Україні» зазначається: «щоб державна політика в освітній галузі виражала потреби суспільства і забезпечувала фундаментальні права людей на якісну освіту, враховувала актуальні та перспективні вимоги соціально-економічного розвитку країни, вкрай важливо розробити науково обґрунтовану, цілеспрямовану програму інноваційного розвитку освіти» [7, с. 17]. Відтак, в умовах процесу глобалізації та технологічних змін, незаперечного значення у розвитку освіти набуває використання різноманітних інформаційних, інтелектуальних та інноваційних освітніх технологій. У сфері мистецької освіти завданням національної політики є виховання у людини внутрішньої потреби духовно-творчого удосконалення. Адже мистецька освіта виступає одним із могутніх засобів формування цілісної особистості, духовності, творчої індивідуальності, інтелектуального й емоційного багатства.

У багаточисельних дослідженнях сьогодення (В. Андрущенко, Т.Берестова, І. Дичківська, І. Підласий, К. Шишов) висловлюється позиція щодо розгляду інноваційних процесів у галузі освіти як у вузькому – педагогічному, так і у широкому – соціокультурному контекстах. Якщо педагогічні інновації у вузькому розумінні спрямовані на подолання кризи в освіті за рахунок підвищення якості виховання та навчання студентської молоді, надання освітньому процесу особистісно-орієнтованого, гуманістичного характеру, то у широкому значенні вони сприяють

формуванню гармонійно розвиненої, інноваційно-мислячої та соціально-адаптованої людини.

Беззаперечно, інноваційна теорія ідеологічно й практично необхідна для становлення та модернізації освіти, оскільки інноваційний тип розвитку є основою удосконалення освітньої системи. В той же час, для освіти термін «інновація» залишається відносно новим. Як зазначено в «Енциклопедії освіти» за редакцією В. Кременя, походження терміну «інновація» в освіті завдячує експериментальній педагогіці і пов'язане з пошуком новітніх форм та змісту навчання і виховання, тлумачиться як результат і процес [5, с. 388]. У «Положенні про порядок здійснення інноваційної освітньої діяльності» сутність інновації тлумачиться як «вперше створені, вдосконалені або застосовані освітні, дидактичні, виховні, управлінські системи, їх компоненти, що суттєво поліпшують результати освітньої діяльності [13].

Під освітньою інновацією, за визначенням І. Підласого, слід розуміти «новий підхід до організації народної освіти, пов'язаний з вимогами економічного, соціального, політичного та культурного життя народу, і реформування на цій основі її теоретико-методологічних засад, концептуальних підходів, структури, створення технологій навчання і виховання, методів управління, впровадження у практику наукових досягнень і поширення передового досвіду» [12]. Вчений розглядає інновації як ідеї, процеси, засоби, результати, взяті в єдності якісного вдосконалення педагогічної системи [12, с. 4.]. А. Хуторський дає наступне визначення зазначеної категорії: «Педагогічна інноватика – наука, яка вивчає природу, закономірності виникнення і розвитку педагогічних інновацій стосовно суб'єктів освіти, а також забезпечує зв'язок педагогічних традицій з проектуванням майбутньої освіти» [15, с. 18].

У тлумаченні педагогічної інновації, як особливої форми педагогічної діяльності і мислення, спрямованих на організацію нововведень у освітньому просторі, О. Красовська зазначає, що головна ціль педагогічної інноватики – науково обґрунтувати і забезпечити безперервні зміни освіти в інтересах особи, яка навчається і формується як носій культурного зв'язку поколінь. Дослідниця наголошує, що термін «інновація» складається з двох форм: новаторської ідеї та процесу – методики, технології її практичної реалізації, а також результату, що призводить до якісних змін в освіті. Тому, на її думку, інновації в освіті – це цілеспрямований педагогічний процес розроблення, запровадження та поширення в освітній практиці нових ідей, засобів, технологій, реалізація яких призводить до якісних змін структурних компонентів освіти, модифікації мети, змісту, методів, форм навчання й виховання, адаптації процесу навчання до нових умов [4, с. 19]. Таким чином, інновація – це процес принципового оновлення, якісного перетворення, удосконалення та оптимізації освітнього простору; специфічний зміст інновації складають зміни, а головною функцією інноваційної діяльності стає функція змін.

У науковому обігу сучасних психолого-педагогічних досліджень активно використовується термін «освітня технологія». Вітчизняний учений-педагог С. Гончаренко, називаючи методика «прикладною наукою», пропонує замість застарілого терміну «методика викладання» користуватися більш точним терміном «технологія» [1, с. 7]. Власне, поняття «технологія» (грец. *techne* – мистецтво, майстерність і *logos* – наука, вчення) означає «вчення про майстерність» і широко пов'язано з технічним прогресом. У педагогічну практику універсальний грецький термін «технологія» увійшов із виникненням необхідності наукового обґрунтування закономірностей пошуку оптимальної сукупності методів організації навчально-виховного процесу, цілеспрямованого впливу на особистість учня, що характеризують майстерність педагога, подібну до мистецької діяльності [6, с. 28].

Ідеї технологізації процесу навчання, розгляд сутності педагогічних технологій та їх тлумачення знайшли своє відображення у наукових працях В. Безпалько (педагогічна технологія як сукупність засобів і методів відтворення теоретично обґрунтованих процесів навчання й виховання), Н. Самохіної (педагогічна технологія – детально продумана й логічно вибудована система дій педагога, спрямованих на вирішення педагогічних завдань, планомірне й послідовне втілення на практиці заздалегідь спроектованого педагогічного процесу). С. Гончаренко розглядає педагогічну технологію як сукупність засобів і методів відтворення теоретично обґрунтованих процесів навчання і виховання, які дають можливість успішно реалізувати поставлені освітні цілі [2, с. 331]. Проте, різноманітні визначення дефініції «педагогічна технологія» об'єднує думка про те, що змістом цього поняття є проектування та здійснення відтворюваного навчального процесу, спрямованого на досягнення поставлених цілей.

Аналізуючи загальні сфери розвитку сучасної освіти, І. Зязюн виокремив три основні тенденції характерних змін, а саме: світові тенденції до зміни основної парадигми освіти через інтеграцію і гуманізацію; тенденцію повернення до традицій вітчизняної освіти й культури, у яких спостерігається потужна «методологія і методика», добре організована гуманітарна освіта на єдності вітчизняної та світової культур [3, с. 40]. У цьому контексті сучасна мистецька освіта має ґрунтовні напрацювання, які успішно розвивалися, синтезуючи традиційну систему з інноваційною.

На початку 90-х років освітньою політикою держави взято курс на розвиток інновацій. Як зазначає Г. Падалка, безпосередньо реформування мистецької освіти пов'язано з визначальною проблемою методологічного рівня – проблемою гуманізації мистецької освіти, дотримання гуманістичних орієнтирів навчання мистецтву. Забезпечення гуманістичного спрямування художньої навчальної діяльності на перетворення здобутків світового мистецтва в особистісний естетичний досвід, на думку вченої, повинно бути визнано головною потребою мистецької освіти [11, с. 68]. В руслі гуманізації мистецької освіти за останні роки було виконано ряд досліджень, які, спрямовуючи наукову думку на пошук загальнолюдських вимірів мистецької

освіти, відкривають шлях інноваційним перетворенням у викладанні дисциплін мистецької освітньої галузі. Стрижневі вектори розвитку мистецької освіти закладені вже у класичних на сьогодні працях О. Рудницької, яка виголошує спрямованість змісту навчання і виховання на розвиток самої людини, забезпечення її різноманітних потреб, можливостей самореалізації у культурно-освітньому просторі через пізнання мистецьких явищ, їх інтерпретацію і творення.[14, с. 20].

Інноваційні погляди на використання мистецтва у розвитку людської індивідуальності та необхідності навчання мистецтву як основи педагогічної майстерності, розкриті у концептуальному дослідженні О. Отич. Прогресивні ідеї дослідниці щодо «освіти через мистецтво» та «виховання через мистецтво» лежать в основі мистецької педагогіки, яка ґрунтується на безпосередньому впливі на почуття через художній образ, який сприяє їх переживанню, осмисленню та оцінюванню. Педагогіка мистецтва, зазначає вчена, повинна вносити нові відтінки у стосунки вчителя та учнів, утверджуючи взаємодовіру, відкритість і взаємоповагу між ними, нести радість, творчість, добро. Автор вважає педагогіку мистецтва фундаментом людиноцентричної педагогіки, мета якої полягає у формуванні людини культури, утвердження естетичних і моральних ідеалів її розвитку [9; 10].

Культурологічний вимір мистецької освіти розкрито в концептуальних дослідженнях О. Щолокової. На думку вченої, він передбачає цілеспрямоване залучення всіх суб'єктів навчального процесу до цінностей культури, освоєння ними форм і методів спілкування з культурною спадщиною минулого і сучасності, формування навичок творчої діяльності й усвідомлення загальнолюдських цінностей. Художня освіченість потребує подолання відокремленості мистецьких знань, осмислення культурних явищ в контексті цілісної художньої картини світу за фундаментальними принципами вивчення мистецьких явищ (історизму, опори на творчий метод митця, науковості, залучення суб'єктів навчального процесу до творчої діяльності). Науковець переконана, що нова модель мистецької освіти має базуватись на українській національно культурній традиції, теоретичних надбаннях української педагогіки, досвіді поколінь у широкому розумінні; вона повинна враховувати й відтворювати менталітет нації, народні традиції і звичаї, відповідати характеру української людини, відтворювати світовідчуття і життєдіяльності. Зрозумілим є й те, зазначає автор, що в цю модель повинно включатись все передове й креативне, вивірене досвідом зарубіжних країн світу [16; 17].

Для особистісно зорієнтованої мистецької освіти вагомою є інноваційна концепція О. Олексюк щодо формування духовності людини через активізацію емоційно-почуттєвого ставлення до світу [8]. Вчена відстоює позицію світоглядності онтологічного підходу до вивчення людини і процесів її життя, освіти, виховання, розвитку, що акцентує увагу не на зовнішніх проявах людини, а на розумінні її внутрішніх станів, ціннісно-сміслових переживань, духовного буття. Це стає можливим у процесі діалогічної взаємодії, спілкування, здійснення діалогу. Тож, О. Олексюк пропонує

використання герменевтичних методів виховання в мистецькій освіті: гуманітарна експертиза, гуманітарне проектування, екзистенціальні діалоги, «вчуття», уживання у внутрішній світ іншого, рефлексія, саморозуміння та ін. Ці методи дають змогу відкривати духовність людини і конструювати освітнє середовище [8, с. 77, 55]. У галузі загальної мистецької освіти інноваційною є предметно-інтегративна модель загальної мистецької освіти, розроблена Л. Масол. Мета мистецького навчання і виховання, відповідно до якої інтегруються музичне, образотворче, хореографічне, театральне мистецтво, бачиться дослідницею у формуванні в учнів цілісного художнього образу світу, як інтегральної основи світогляду, вихованні естетичного ставлення до явищ дійсності в процесі їх перцептивно-аналітичної і художньо-практичної діяльності. Наріжною концептуальною ідеєю розроблення змісту загальної мистецької освіти є цілісний художньо-естетичний розвиток особистості на основі взаємодії різних видів мистецтва та координації знань, умінь і уявлень, необхідних для формування у свідомості учнів цілісного поліхудожнього та полікультурного образу світу. За таких умов предмети мистецтва в школі утворюють єдиний наскрізний цикл, спрямований на неперервне опанування учнями художніми цінностями, що є інноваційним досягненням вітчизняної освіти [6, с. 7-9].

Отже, модернізація та реформування системи мистецької освіти, її концептуальних та організаційно-структурних засад, здійснюється в контексті соціально-економічних нововведень та перетворень у країні. Наслідуючи світові тенденції розвитку освіти, інноваційний вектор у реформаторських процесах актуалізує проблему виховання особистості, здатної спрямувати свою життєдіяльність у рідше гуманістичного розвитку суспільства та саморозвитку на основі засвоєння національних і загальнолюдських цінностей.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гончаренко С. У. *Український педагогічний словник*. Київ : Либідь, 1997. 376 с.
2. Гончаренко С. У. *Методика як наука*. Хмельницький : Видавництво ХГПК, 2000. 30 с.
3. Зязюн І. А. *Педагогіка і психологія професійної освіти : результати досліджень і перспективи*: зб. наук. пр. АПН України, Ін-т педагогіки і психології проф. освіти; К., 2003. 679 с.
4. Красовська О. О. *Теоретичні і методичні засади професійної підготовки майбутніх учителів початкової школи в галузі мистецької освіти засобами інноваційних технологій* : автореф. дис. ... док. пед. наук : 13.00.04. Житомир, 2017. 42 с.
5. Кремень В. Г. *Енциклопедія освіти*. К. : Юрінком Інтер, 2008. 1036с.
6. Масол Л. М. *Методика навчання мистецтва* / Л. М. Масол, О. В. Гайдамака, О. В. Калініченко, Е. В. Белкіна, І. В. Руденко. Харків : Веста ; Ранок, 2006. 256 с. .

7. Національна доповідь про стан і перспективи розвитку освіти в Україні / за заг. ред. В. Г. Кременя. Київ: Нац. акад.пед. наук України, 2016. 224 с.

8. Олексюк О. М. Формування духовного потенціалу студентської молоді. Київ : КІПК, 1996. 253 с.

9. Отич О. Культурологічна педагогічна парадигма як методологічна основа сучасної освіти. Мистецька освіта: зміст, технології, менеджмент: зб. наук. праць. К., 2010. Вип. 5. С. 232-242.

10. Отич О. М. Мистецтво у системі розвитку творчої індивідуальності майбутнього педагога професійного навчання: теоретичний і методичний аспекти: Монографія. Чернівці : Зелена Буковина, 2009. 752 с.

11. Падалка Г. М. Теорія і методика мистецької освіти: інноваційна проблематика. Мистецька освіта: зміст, технології, менеджмент. Збірник наукових праць. К., 2010. Вип. 5. С. 68-83.

12. Підласий І. П. Педагогічні інновації. Рідна школа. 1998. № 12. С. 3-17.

13. Положення про порядок здійснення інноваційної освітньої діяльності. Законодавство України. URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0946-00/>

14. Рудницька О. П. Педагогіка загальна та мистецька : навчальний посібник. Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2005. 360 с. 100. 97.

15. Хуторской А. В. Педагогическая инноватика: учеб. пособие для студ. высших учеб. заведений. М.: Издательский центр «Академия», 2010. 256 с.

16. Щолокова О. П. Методика викладання світової художньої культури : підручник. Київ : вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2007. 194 с.

17. Щолокова О. П. Модернізація фахової мистецької освіти у контексті сучасних гуманістичних ідей. Науковий часопис Національного пед. ун-ту ім. М.П.Драгоманова. Серія 14. Теорія і методика мистецької освіти : Збірник наук. Праць. К.: НПУ, 2007. Вип. 4(9). С.11-15.

ЛЮБИНЕЦЬКА М.М.

магістрантка факультету мистецтв імені Анатолія Авдієвського
НПУ імені М.П. Драгоманова

ФОРМУВАННЯ ХОРОВОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА В ПРОЦЕСІ РОБОТИ З НАВЧАЛЬНИМ ХОРОМ

Музична культура посідає одне з провідних місць у процесі формування хорової культури, є одним із основних завдань диригентсько-хорової підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва. Особливого значення у даному контексті набувають завдання формування хорової культури студентів в процесі роботи з навчальним хором. Здатність залучити студентів до спілкування з музичним мистецтвом в більшості залежить від формування їх хорової культури та є професійним становленням нового покоління майбутніх

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>